

TEMA 2: ANÀLISI DE LA SEVA OBRA

TÍTOL: **EL VENUSBERG VERSUS EL JARDÍ DE LES NOIES FLORS**AUTOR: *Ramon Bau*

Si volem parlar de la força del desig i les temptacions que el desig provoca, podem trobar en tota l'obra de Wagner mil exemples, ja que precisament Wagner sempre va denunciar l'esclavitud de l'home al desig, seguint el camí que Schopenhauer va deixar ben establert a nivell filosòfic

En realitat tota la Tetralogia és una exposició del desig de l'Or en totes les seves formes, Alberic amb el seu desig de domini físic, Wotan amb el seu desig de poder legal o Fafner amb l'avarícia de la possessió.

Però hi ha una faceta especial del desig, el desig del plaer sensorial. Ni Alberic, Wotan o Fafner busquen el plaer sensorial com a objectiu directe. La temptació del plaer purament sensorial, el goig, podem veure-ho precisament d'una forma molt similar, jo diria curiosament paral·lela, al Venusberg del 'Tannhäuser' i les temptacions del Jardí de Klingsor amb les Noies Flors de 'Parsifal'.

És curiós, però en els dos casos el problema és el mateix, encara que sota circumstàncies diverses. No es tracta, com sembla, de pur sexe, sinó del desig d'un amor sensual, d'un amor dels sentits.

Tal com diu Chamberlain en la seva obra "El drama wagnerià", sempre és la 'victòria de l'home intern sobre l'extern' el que forma la base del drama.

Klingsor utilitza el desig que condueix sempre al dolor, a més els que cauen en el desig tenen sempre un sentit de penediment, de buit, haver perdut un ideal. I això és el que necessita contra el Graal, no tant el sexe com la pèrdua de l'ideal.

Klingsor maleeix l'amor i es castra, i usa el desig purament sexual per corrompre als altres cavallers del Graal, però comprèn que amb Parsifal no serà aquest desig sexual el que li temptarà, necessitarà alguna cosa més profunda, el desig d'una dona, Kundry, com a tal, com a persona a la qual unir-se sensiblement. De la mateixa manera que Tannhäuser no s'uneix a l'orgia del Venusberg sinó a Venus, a ella mateixa.

Klingsor ha creat un jardí del plaer, similar al Venusberg:

*Va convertir el desert en un jardí de plaers,
en el qual va criar dones de bellesa diabòlica.
Allà va esperar als Cavallers del Graal,
i els va fer caure en la malvada luxúria, i en el foc de l'infern.
Aquell que ho intenti, pot donar-se per perdut.*

Bellesa i luxúria, com en el ballet del Venusberg, corrompen els febles de voluntat però no podran mai amb gent especial, per a ells es necessiten

temptacions més elaborades, més profundes d'un desig no només carnal, sinó

El Venusberg, versió de Leipzig

sensible en general.

Lichtenberger en la seva extraordinària obra "Wagner poeta i pensador" descriu perfectament l'essència dual de Kundry, d'una banda missatgera del Graal, servidora enigmàtica que busca remeis humans al dolor de la ferida d'Amfortas, vestida de salvatge, i després seductora, l'etern femení, com la temptadora, no la prostituta sinó la temptació personal.

L'amor' de Kundry no és el poder alliberador de Brunilda, que ens allibera de l'egoisme, sinó el desig, la il·lusió, la seducció com a forma que condueix a la decepció final.

Ni Venus amb Tannhauser, ni Kundry amb Parsifal, actuen com prostitutes, com a mer sexe, sinó com incitadores al desig i a una atracció sensual personal. El pur sexe és per vèncer els febles i els decadents, però el desig de sensualitat és molt més perillós com a seducció.

Quan Wagner presenta el seu "Tannhäuser" a París va afegir l'orgia del Venusberg, en forma de ballet, però abans d'aquest afegit, no existia l'orgia, perquè per a la temptació Tannhäuser no es necessita l'orgia, sinó a Venus, a la deessa de l'amor sensual. Per això res hi ha més neci que aquestes interpretacions del Venusberg com una ruïnosa casa de prostitució, en què Tannhäuser no hagués aguantat ni un sol dia.

El desig sexual reposa sobre el desig, no sobre la seva realització ja efectuada. Venus no desitja copular amb Tannhäuser sinó que desitja al poeta que la lloï, li canti, que ell s'exciti amb el plaer que veu i desitja, vol l'adulador d'allò que ella pot arribar a oferir-li. No tracta de convèncer Tannhäuser a través de participar en la disbauxa sexual sinó en l'absència de dolor, a la sensualitat del plaer general. Per això Wagner no necessitava el ballet del Venusberg, ja que Venus n'hi ha prou que l'hi exposi de paraula, no es tracta que Tannhäuser participi de la bacanal.

VENUS

*Ai! Què és el que sento?
Que queixes tan insensates!
És que tan aviat t'has cansat dels
cants prodigis que el meu amor et depara?
Què et passa?
¿Tant et penedeixes de ser un déu?
Tan aviat t'has oblidat
que en un altre temps paties,
mentre que ara gaudeixes?
Aixeca't, cantor meu! ¡Agafa el teu arpa!
¡Exalça l'amor, doncs teva va ser
la seva més alta recompensa!*

TANNHÄUSER

*'Ressonin les teves lloances!
¡Enaltits siguin els prodigis
que el teu poder va crear per a mi, fent-me feliç!
'Les dolces delícies
que neixen de les teves favors ensálcelas
meu cant amb forts crits d'alegria!
Alegries, ai,
goigs esplèndids
era el que el meu cor volia,
el que el meu esperit anhelava:
i això que en un altre temps concedíreu
únicament als déus,
A mi, pobre mortal,
m'ho va atorgar la teva gràcia!*

Com veiem, la temptació és deixar de patir, gaudir de l'amor sensual, no morir.

*Tant et penedeixes de ser un déu?
Tan aviat t'has oblidat
que en un altre temps paties,
mentre que ara gaudeixes?*

I el que Venus desitja és el seu cant, la seva lloança.
*'Ressonin les teves lloances!
Enaltits siguin els prodigis
que el teu poder va crear per a mi, fent-me feliç!*

És curiós, la manca de plaer fa renéixer el desig, aquest és el significat una mica críptic de la frase de Tannhäuser:

TANNHÄUSER

*Mai va ser el meu amor més gran
i veritable que ara,
quan he de fugir de tu per sempre!*

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona
<http://www.associaciowagneriana.com> info@associaciowagneriana.com

És com si preveiés que en deixar el plaer, un dia pogués enyorar-lo. Ara no pot suportar més la seva vacuïtat, però allunyat del plaer potser l'enyori. I així serà quan es vegi rebutjat. En això rau la diferència amb Parsifal. Tannhäuser és l'home, Parsifal l'enviat, un Heroi.

De la mateixa manera veurem com Parsifal no és temptat en absolut per les bullicioses i frívoles Noies Flors, sinó per les paraules temptadores, sensuals però no sexistes, de Kundry. Parsifal només se sent aclaparat per les Noies Flors, n'aprecia la seva bellesa però no sent cap desig purament sexual, no és atret pel sol sexe, com no ho és Tannhäuser.

PARSIFAL

Mai havia vist una nissaga tan bella:

Crec que sou belles, per ventura no estic en el cert?

(...)

LES FLORS

Vine, vine, bell noi!

Deixa que floreixi per a tu!

'Per a la teva plaer i consol,

m'he molestat tant en arreglar-me!

(...)

PARSIFAL

(Mig enfadat; empenyent)

Separeu-vos de mi! Deixeu-me espai!

Parsifal admira la bellesa però no li interessa l'assetjament i l'oferiment de plaer de noies arreglades per agradar físicament però sense res a aportar personalment fora de diversió superficial. Per això Kundry les acomiada, perquè sap que no són el que pot fer caure en el desig sensual a Parsifal. I li oferirà consol, amor, record de la seva mare i l'amor que li va engendrar. No hi ha sexe o orgies amb noies flors, sinó 'companyia' i les seves carícies. Aquesta és la temptació.

Kundry

*Queda't aquí! Parsifal! 'El més gran dels plaers i la fortuna et saluden!
Vosaltres, amants infantils, deixeu-lo; flors que aviat us pensireu, ell no està
destinat a jugar amb vosaltres. (...)*

Kundry

Versió moderna de les Noies Flors

Mentre el dolor t'era desconegut, el dolç consol no podia animar-te el cor. Per al mal de què ara et penedeixes, per a la desgràcia que ara pateixes, per a ells l'amor t'ofereix consol. (...)

Kundry

... confessar el penediment posa fi al sentiment de culpabilitat; el saber converteix les bogeries, en alguna cosa amb sentit. Aprèn a conèixer aquest amor, que es va apoderar de Gamuret, quan les ferotges flames de Herzeleide el van consumir. Mort i estúpida han de donar pas a aquest cos i a aquesta vida, que et van ser atorgats; i avui, ara com si fos l'última benedicció de la teva mare, l'amor t'ofereix ... aquesta primera abraçada. (S'ha inclinat sobre el cap de Parsifal i li dona un llarg petó. Tot d'una, ell es posa en peus; li ha canviat l'expressió i sembla que estigui patint un dolor espantós).

En ambdós casos el temptat pot lliurar-se per mitjà de pensar en alguna cosa que li recordi el seu 'estat intern', la seva personalitat interior, allunyada del desig i la vida externa. En tots dos casos aquest alliberament vindrà de l'esperit, del dolor o la puresa interior, de l'ideal.

Wagner ens recorda sempre que no és possible vèncer el desig només satisfent-lo, doncs això sempre porta a nous desitjos. És anul·lant el desig mitjançant la compassió o l'amor espiritual, sincer, veritable, fins que no depèn només de desig ni del plaer. Les frases finals de Tannhäuser mostren com

contra la temptació del plaer està l'espiritualitat i l'amor veritable. Primer cita a Maria, l'espiritualitat pura.

VENUS

Mai se't concedirà el perdó! Torna si no trobes la salvació!

TANNHÄUSER

La meva salvació! La meva salvació està en Maria! I en la seva segona temptació l'amor pur i redemptor.

TANNHÄUSER

Elisabeth!

És molt interessant veure com l'home, fins i tot quan vol elevar-se i ser digne i honorable, si no troba una sortida a la seva vida interior, tornarà sempre a buscar la solució a l'exterior.

TANNHÄUSER

Senyora Venus, oh tu, compassiva! Cap a tu, cap a tu em sento atret!

Venus, ¿compassiva? Això ens hauria de fer meditar sobre la debilitat de l'home davant el dolor i el rebuig. Pocs són capaços com Parsifal, de deambular decennis de dolor a la recerca de Montsalvat. Per això es necessita a l'heroi. Els homes normals, fins i tot quan busquen el seu interior, depenen de les condicions externes per a això. Venus és compassiva amb el caigut, amb el derrotat, amb el que renuncia al seu interior i busca ja només el plaer extern. És la compassió pel vici i el rebaixament, molt d'avui dia. En Parsifal és Amfortas i la ferida, el mal del món, el que l'allibera de la temptació. Parsifal és un Heroi, que en la compassió pel dolor del món aconsegueix dominar el seu propi dolor i necessitat.

PARSIFAL

Amfortas! La ferida! La ferida!

Em crema aquí al costat! Ai!

'El crit! El més terrible crit!

'Em crida des del més profund del meu cor!

Oh, oh!

(Li dona una empenta a Kundry)

¡Temptadora! Aparta't! Per sempre ... per sempre ...

Aparta't de mi!

El món extern sempre vol oferir petits jardins florits amb temptacions, Venusbergs petits on dormir en el plaer. La vida és lluita per imposar el món interior a l'exterior.

NOTA FINAL: Wagner a una carta a Mathilde Wesendonck escriu que és curiós que no es mostrin en escena les grans transformacions que Kundry ha de patir entre el seu paper de penedida cuidadora d'Amfortas a el passar a ser la temptadora adorable de Parsifal. Veiem en el primer acte que Kundry es presenta com:

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona
<http://www.associaciowagneriana.com> info@associaciowagneriana.com

La dona salvatge aconsegueix sortir i es posa en peu (Kundry entra, coixejant. Les seves robes estan esquinçades, fetes un embolic, porta el seu cabellera negra solta; la seva pell té un color marró vermellós fosc, els seus ulls són negres i penetrants: de vegades fan fora espurnes, però gairebé sempre estan plens de vida i estan atents a tot ....

Kundry

Te. Pren aquest bàlsam

Gurnemanz

D'on el portes?

Kundry

Des de més enllà del que us pugueu imaginar.

Si aquest bàlsam no l'ajuda, Aràbia no pot fer res més per salvar-lo.

No em facis més preguntes

(Cau a terra, esgotada) estic cansada

Amfortas

Tu, Kundry?

He de donar-te les gràcies una vegada més?

A tu donzella infatigable de mirada tímida?

Una Kundry de 'mirada tímida', vestits esquinçats i pèl desordenat, res atraient físicament, encara que es denota el seu fort caràcter intern.

No sé si en alguna bona representació s'haurà fet notar aquest canvi extern.